

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 380/2019 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om tillgodoseende av självbestämmanderätt i steriliseringslagen

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 380/2019 rd undertecknat av riksdagsledamot Merja Kyllönen /vänst m.fl.:

Hur bedömer social- och hälsovårdsministeriet steriliseringslagstiftningens aktualitet och uppdateringsbehov och

har regeringen för avsikt att vidta åtgärder för att säkerställa personens självbestämmanderätt genom att i lagstiftningen slopa uppmaningen till rådgivning för par, i och med att lagstiftningen redan ålägger läkare med skyldighet att före steriliseringen klargöra för den sökande vad sterilisering innebär, vad den har för effekter och andra möjligheter att förhindra en graviditet?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Sterilisering är ett ingrepp som resulterar i ett permanent hinder att få barn. I steriliseringslagen finns antecknat en möjlighet för make/makan till den som ansöker om sterilisering att delta vid ett rådgivningstillfälle för par, men noteringen är inte formulerad som obligatorisk. Genom att erbjuda gemensam rådgivning ges möjlighet till gemensam diskussion om sterilisering som permanent preventivmedel och då kan man ännu överväga för vilken av makarna det skulle vara ändamålsenligt att ansöka om sterilisering. Ingreppet är enklare för män, i praktiken genomförs det polikliniskt under lokalbedövning. Sterilisering av en kvinna förutsätter vanligen operationssalsförhållanden och allmän anestesi. Även om steriliseringar genom hysteroskopi ökade kraftigt i början av 2000-talet, upphörde man 2018 med att utföra dem på grund av de skadliga effekter som framkommit. År 2018 utfördes 63,2 procent av steriliseringarna på män, vilket är en högre andel än någonsin tidigare sedan steriliseringar år 1950 började statistikföras.

Institutet för hälsa och välfärd (THL) och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira) har 2009 gett personalen inom social- och hälsovården en anvisning om avbrytande av graviditet och sterilisering. I anvisningen konstateras att en dialog i bästa fall är till hjälp för personen som söker avbrytande av graviditet eller sterilisering både när hen överväger beslutet och när hen begrundar beslutet efter ingreppet.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 380/2019 rd

I anvisningen från THL och Valvira konstateras vidare att makans/makens deltagande vid rådgivningstillfället inte är en förutsättning för beviljande av steriliseringstillståndet eller för genomförande av ingreppet. Även om ett skriftligt utlåtande från den sökandes maka/make kan bifogas till blanketten om sterilisering, får avsaknaden av utlåtande inte fördröja eller försvåra den sökandes sterilisering, då de förutsättningar som lagen ställer för genomförande av sterilisering för övrigt är i ordning. Makans/makens negativa inställning är inte ett hinder för sterilisering av den sökande.

Om läkaren fattar ett negativt beslut i ansökan om sterilisering, kan tillståndet enligt steriliseringslagen ansökas från Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården.

Den gällande steriliseringslagen kan inte anses på orimligt sätt begränsa självbestämmanderätten för dem som söker sterilisering. I lagstiftningen har man strävat efter att vid sidan av synpunkter förknippade med den sökandes personliga frihet beakta ingreppets permanenta karaktär och synpunkterna från makan/maken till den som söker sterilisering. Till exempel har Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna i ett annat sammanhang gett ett yttrande om att man anser sådana rättsliga förfaranden vara godtagbara med vilka man strävar efter att skydda båda makarna från effekterna av den andra makans/makens ensidiga beslut.

Enligt social- och hälsovårdsministeriets uppfattning är det inte aktuellt med en ändring av steriliseringslagen. Vid behov kan ministeriet bedöma utskick av ett sådant kommunbrev i vilket man uppmärksammar hälso- och sjukvårdspersonalen på bestämmelserna i steriliseringslagen samt anvisningen som getts av THL och Valvira.

Helsingfors den 20 december 2019

Familje- och omsorgsminister Krista Kiuru